

*Lees hier meer over
plandelen en ontdek
hoe je hier zelf mee
aan de slag gaat.*

Plandelen tegen zwerfafval

Je hebt wandelaars en je hebt... plandelaars! Gehandschoend of met een knijpstok in de aanslag binden steeds meer mensen de strijd aan met zwerfafval. Zo voorkomen ze dat er straks nog meer plastic soep ronddrijft en de natuur verpest wordt door weggewaaide chipszakjes en bergen blikjes. En het mooie is: het is geweldige lichaamsbeweging én het geeft een opgeruimd gevoel.

TEKST ANTON DAMEN FOTO'S LUC HOOGENSTEIN, SANDER VAN DER VEEN

“We hebben een club opgericht”

De broertjes Jonah (10) en Thijs (8) Streefkerk trekken er regelmatig met hun coole grijpstokken op uit om korte metten te maken met het zwerfafval in hun wijk. Dat vinden ze leuk om te doen én goed voor de natuur.

Thijs: “We zijn een jaar geleden begonnen nadat we een keertje van Jonahs sport terugfietsten. Daar lag heel veel troep, maar ook een plastic zak. Die konden we mooi gebruiken om de andere zoi in te doen!”

Jonah: “We rapen vooral blikjes en papiertjes.”

Thijs: “En plastic. Dat is slecht voor de natuur.”

Jonah: “En voor de vogels en de dieren. Ik zag in het Natuurhistorisch Museum in Rotterdam foto's van dieren die dood waren gegaan aan vervuiling. Een eeltje dat klem was komen te zitten in een milkshakebeker van McDonald's. Heel erg.”

Thijs: “Mama vroeg aan de gemeente of we handschoenen konden krijgen. Toen kwamen ze langs met handschoenen én hele coole grijpstokken. Die mogen we net zo lang houden als we willen!”

Jonah: “Graptors heten ze, en je kan er ontzettend goed blikjes mee oprapen.”

Thijs: “Als we op pad gaan, dan houden Jonah en ik ieder een kant van de vuilniszak vast, tussen ons in, en hebben we allebei een grijpstok. Meestal gaan we met zijn tweetjes. Na een rondje in onze buurt hebben we meestal wel twee vuilniszakken vol. Het gekste wat we ooit vonden, was een saucijzenbroodje dat nog in aluminiumfolie zat. En niet opgegeten frikadellen.”

Jonah: “Maar ook bruine bloempotten en een achterlicht, dat we uit de sloot visten. En ooit vond ik een potje met plas erin, bedoeld voor een test denk ik. We mogen van mamma geen rotzooi uit andermans tuinen halen. Want mensen moet er ook zelf aan denken. Daarom maken wij in de wijk schoon op stukken die van de gemeente zijn.”

Thijs: “We hebben ook een club opgericht.”

Jonah: “Die heet de R.O.A.-club. Dat staat voor Rommel Opruim Actie. De pasjes maken we zelf.”

Thijs: “Ons nichtje Jasmijn is lid, en mijn vriendje Mason, die iets verderop woont. Lid worden kost niks. We hopen dat de gemeente er zo meer hulpjes bij krijgt. Het is leuk om te doen, en je krijgt ook vaak complimenten van mensen die je bezig zien.”

Jonah: “Of we zelf weleens wat weggoaien? Ja hoor. In de prullenbak.”

“Ik kan erover mopperen, maar óók opruimen”

Wim Zwikker is behalve ‘schoonwandelaar’ ook een handige doe-het-zelver. Dus fabriceert hij in zijn schuur slimme hulpjes om in te zetten in de strijd tegen het zwerfafval.

“Eerlijk gezegd pluk ik al mijn hele leven rotzooi van straat. Dat deed ik al toen ik twintig was. Twee jaar geleden kwamen we terug van een vakantie op de Canarische Eilanden, en viel me opeens op wát een bende het was op de toegangswegen naar ons dorp. Verschrikkelijk. Toen viel het kwartje: ik kan erover mopperen, maar ik kan het óók opruimen. Dan ben je lekker buiten en het is eigenlijk zo gepiept. Vroeger was ik een fanatieke hardloper, maar de spieren willen niet meer. Schoonwandelen – dat heb ik zelf bedacht – is een prima alternatief om fit te blijven. Bij wind waaide mijn afvalzak steeds dicht. Dat irriteerde me, dus sloeg ik aan het experimenteren. Daar is uiteindelijk de ‘wimmering’ uit gerold: een plat plaatje waarin je twee afvalzakken kunt klemmen, zodat je het afval direct kunt scheiden. Ik maak ze voor de vrijwilligers van GoClean, in mijn schuurtje, soms met mijn kleindochter van tien. Verder bouwde ik een boodschappentrolley om tot zwerfvuilkarretje en kocht recent een 3D-printer. Daarmee maak ik houders om de smartphone op de grijpstok te bevestigen, om zo met de speciale Litterati-app al het geruimde afval te registreren. Voor iemands huis ruim ik geen rotzooi op. Daar worden mensen alleen maar lui van. Ik concentreer me op de niet-aanwonende gedeeltes. Dat kan al vijftig meter van mijn huis zijn hoor, of bij het Shell-station, in een parkje. Voor boswandelingen heb ik een speciale rugzakconstructie, met het opruimmateriaal aan een elastiek. Want als ik lekker wandel en maar incidenteel iets hoeft te rapen, wil ik er verder geen last van hebben. In het bos vind je sporadisch wat, maar juist dat ene snoeppapiertje of flesje blijft er anders tot in de eeuwigheid liggen. In Apeldoorn vond ik een blikje uit 1990, op nog geen twee meter van het pad. De rugzak gaat ook mee op vakantie, het korte grijpertje in de koffer. Als je aanspraak wil hebben in het buitenland, dan is dit hét middel. Complimenten van alle kanten, of je het nu in Spanje, Frankrijk of Canada doet.”

Kijk voor meer informatie over Wims hulpmiddelen op www.goclean.nl

“Het bleek een verslaving”

Roken doet ze niet, maar verslaafd is Bernadette Hakken beslist. Aan het opruimen van sigarettenpeuken. Als ‘Peukenmeisje’ plukte ze er al meer dan 183.000 van de straat.

“Twee jaar geleden deed ik mee met een strand-schoonmaak van By the Ocean we Unite. Na afloop was de vraag: wat ga jij doen tegen de plastic vervuiling? De een zei: ‘Geen plastic tassen meer gebruiken’, ik bedacht: ik ga peuken rapen. Want een sigarettenfilter zit behalve met gifstoffen ook vol met microplastics. In totaal brengen al die achteloos weggeworpen peuken elk jaar miljoenen kilo’s aan plastic in het milieu. De bedoeling was aanvankelijk om het een jaar vol te houden, maar ja, het bleek dus een verslaving. In een topmaand raapte ik maar liefst twaalfduizend peuken. Als je niet oppast, wordt het een dagtaak. Tegenwoordig maak ik afspraken met mijn sociale omgeving. Als ik met een vriendin ga wandelen, spreek ik bijvoorbeeld af dat ik bij de honderd stop. Zelf raap ik elke dag wel, op weg naar mijn werk of bij het boodschappen doen. Of ik al het andere zwerfafval laat liggen? Nee, dat noem ik de bijvangst. Maar als ik moet kiezen, dan kies ik altijd voor de peuk, omdat die acht liter water vervuult. Met die reken-truc enthousiasmeer ik ook andere rapers. Want als je ‘maar’ tien peuken doet, is dat mooi wel tachtig liter schoon water. Dat motiveert. Ik gebruik voornamelijk een tangetje, want daarmee kun je beter tussen de stoeptegels komen. Het is wel veel bukken; niet zo goed voor je rug. Van de gemeente heb ik permanent een grote knijpstok gekregen.

Mijn ultieme doel is dat die filters verboden worden, in heel Europa. Want het is uiteindelijk een *mission impossible* om alles uit de natuur te vissen. Daarvoor is het té arbeidsintensief. Het fijne is wel dat je resultaat ziet. Ons dorp ligt er nu schoner bij dan voordat ik begon, rokers zijn zich meer bewust en gooien minder op straat. Wat ik met al die geraapte peuken doe? Die bewaar ik in een kast in onze tuin! Vorig jaar bood ik 125.000 stuks aan in Brussel. Dubbel verpakt in vuilniszakken, zodat het met de stank meeviel. Het paste nog maar nét in onze auto.”

Bernadette is ook op Facebook en Instagram actief als Het Peukenmeisje. Er is ook een Facebook-groep, voor rokers én niet-rokers: De Ruimers van het Peukenmeisje.

“De spelregels zijn simpel”

Het gebeurt niet vaak dat de interviewer zelf aan een vragenvuur wordt onderworpen. Voor één keer draaien we de rollen om, want Anton Damen is behalve als wandeljournalist ook actief onder zijn alias Plandelman.

“Het uit Scandinavië overgewaaid *plogging* is inmiddels een redelijk ingeburgerd begrip: hardlopers die tijdens hun rondje wat stukken zwerfafval van straat plukken. Ik vind het een prachtig fenomeen, maar wel érg inspannend. Gelukkig laat het zich ook prima vertalen naar het langzamere wandeltempo. ‘Plandelen’ wordt het dan, wat tegelijkertijd ook verwijst naar de woorden ‘plastic’ en ‘wandelen’. Bijkomend voordeel is dat het laagdrempelig klinkt – wat het ook is. Dat merkte ik toen ik in mijn woonwijk begon met schoonmaakrondjes. Eerst solo, onderweg naar school of supermarkt, daarna een afspraak met een gelijkgestemde buurman. En toen trad het zwaan-kleef-aan-effect in werking. Ik maakte een whatsapp-groep aan, Lunetten Plandelt. Die telt inmiddels een dikke honderd wijkgenoten. De spelregels zijn simpel. Regelmatig – zo om de anderhalve week – vraag ik wie zin en tijd heeft om mee te plandelen. Het is altijd een kortetermijnplanning, zodat we verzekerd zijn van mooi weer, en het duurt altijd maar een uurtje. Het moet namelijk leuk blijven. De ene keer doen er tien buurtgenoten mee, een andere keer komen er wel 25 opdagen. Dan verzet je in korte tijd echt bergen werk. Of beter gezegd: verzamel je bergen afval. Het is een supersociaal gebeuren, en de groep is heel gemêleerd. Iedereen kan het. Je leert er niet alleen je buurt beter door kennen, maar ook je buurtgenoten. De meest gestelde vraag is: waar kan ik zo’n grijpstock krijgen? Dat bracht mij op een idee van een uitleenkast. En zo prijkt sinds begin dit jaar in onze voortuin de allereerste Knijperhub van Nederland. Daar mag iedereen alle benodigde hulpmiddelen uit halen: grijpstocken, vuilniszakken, handschoenen.

Mijn streven was om ‘plandelen’ tot Woord van het Jaar te laten schoppen. Maar ja, dat was nog voordat we ooit gehoord hadden van corona-elleboog, *social distancing* en anderhalvemeterconomie. Dus schuif ik die ambitie maar door naar 2021. Als dat niet al het jaar van de Knijperhub wordt! En ondertussen plandel ik elke dag vrolijk door.”

Op zoek naar tips, voorbeelden en inspiratie? Die vind je op www.plandelen.nl

